

พรรณไม้ในเกาหลี

วิชัย ปทุมชาติพัฒน์*

*สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา 1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ 10600

ช่วงปลายเดือนพฤษภาคมในประเทศเกาหลี เป็นฤดูใบไม้ผลิ ไม้ดอกสวยในฤดูนี้ส่วนใหญ่เป็น ไม้ดอกล้มลุก ซึ่งหลายชนิดมีให้ดูในเมืองไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแหล่งท่องเที่ยวที่จังหวัด เชียงใหม่และเชียงราย เช่น คอยอ่างขาง และพระตำหนักคอยตุง เป็นต้น หากไปเกาหลีในช่วงเดือน มีนาคมและเมษายนซึ่งเป็นฤดูหนาวจะเห็นดอกไม้ สวยๆ มากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกซากุระซึ่งมี หลากหลายสีสันบานสะพรั่งประดับสองข้างทาง สลับกับสีเขียวของใบเมเปิ้ลซึ่งมีหลากหลายพันธุ์ที่ เปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีแดง สีเหลือง สีทอง สีส้ม หลายระดับสี อย่างไรก็ตามยังมีเมเปิ้ลหลายต้น หลงเหลือสีสันสะกดตาให้เห็นอยู่บ้าง ซึ่งในช่วง

เดียวกันนี้ใบแปะก๊วยซึ่งเป็นไม้ประจำถิ่นของจีน เกาหลี และญี่ปุ่น ที่ปลูกไว้ข้างทางหลวงเกือบจะทุก ต้นต่างก็เปลี่ยนใบเป็นสีเหลืองทอง ในกรุงโซล (Seoul) ซึ่งเป็นเมืองหลวงปลูกต้นแปะก๊วย เมเปิ้ล (ภาพที่ 1) และซากุระประดับสองข้างทางในย่าน ธุรกิจ มักอุเทศบรรยายว่ามันสวยสุดยอดเลยครับ ทั้ง สีเหลือง แดง ส้ม ชมพู ม่วง อดสีสันกันทั้งถนน หลายคนบ่นว่าน่ามาเร็วกว่านี้ ดอกไม้สวยที่หลายคน ตะลึงในความสวยคือดอกโบทัน (ภาพที่ 2) ที่เป็น ไม้ล้มลุกชนิดมีเหง้า ออกดอกสีขาว ชมพู ม่วง แดง ให้เห็นไม่มากนัก ดอกส่วนใหญ่โรยแล้ว กลายเป็น ฝักสวยแปลกให้ชม

ใบและผล

ใบหลายแบบของเมเปิ้ล

ภาพที่ 1. ใบและผลของเมเปิ้ล (*Acer palmatum*) วงศ์ SAPINDACEAE

ภาพที่ 2. ดอกและผลโบตั๋น (*Paeonia lactiflora*) วงศ์ PAPEONIACEAE

ต้นแปะก๊วยเป็นพืชที่เมล็ดร่อยและมีคุณค่าทางอาหารสูงเป็นพืชประจำถิ่นของจีน แปะก๊วยเป็นพืชโบราณพบ ใบที่เป็นฟอสซิลที่จีนอายุกว่า 270 ล้านปี ต้นเก่าแก่ที่มีชีวิตอยู่ในจีนมีอายุกว่า 1,500 ปี ในมหาวิทยาลัยซงคูนกวานที่ก่อตั้งเมื่อ ค.ศ. 1398 ซึ่งอยู่ตอนใต้ของเกาหลีเขาใช้ใบแปะก๊วยเป็นตราของมหาวิทยาลัย มีต้นแปะก๊วยปลูกไว้จำนวนมาก ต้นที่ปลูกเมื่อ ค.ศ. 1519 ยังมีชีวิตอยู่ ความสำคัญของแปะก๊วยนอกจากเมล็ดร่อยแล้ว หลายส่วนของแปะก๊วยเป็นสมุนไพรที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง นักพฤกษศาสตร์ตอกย้าเสมอว่าต้นแปะก๊วยเป็นพืชที่ต้องช่วยกันอนุรักษ์ช่วยกันปลูก เวลาปลูกก็ต้องปลูกจำนวนมากเพราะแยกต้นตัวผู้กับต้นตัวเมีย ต้นตัวเมียมีทรงพุ่มแผ่กว้าง ส่วนต้นตัวผู้มีทรงแหลมเห็นความแตกต่างได้ชัดเจน แปะก๊วยเป็นไม้ชนิดเดียวใน Division Kinkgophyta ถ้าต้น

แปะก๊วยสูญพันธุ์ก็ลบชื่อ Division Kinkgophyta ออกไปจากตำราพฤกษศาสตร์ได้เลย เพราะไม่มีญาติ แปะก๊วยมี 5 ชนิด (species) ชนิดที่ปลูกกันอย่างแพร่หลายและนำมาเมล็ดมากินมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Ginkgo bibola* แปะก๊วยมีลักษณะใบเป็นเอกลักษณ์คือใบสวยไม่มีเส้นกลางใบ เส้นใบทุกเส้นออกจากก้านใบแล้วแผ่กระจายออกไปสู่ริมใบซึ่งตัวใบเป็นรูปพัดหักเป็นคลื่นเล็กน้อยมีแฉกเล็กถี่สลับกัน และมีแยกใหญ่ตรงกลางแบ่งใบเป็นสองซีกเหมือนหางปลาแปลกไปจากใบไม้ทั่วไป (ภาพที่ 3) ใบของแปะก๊วยถูกนำไปเป็นสัญลักษณ์ของมูลนิธิคิดห่วงใยผืนโลก(Think Earth Foundation) ที่รู้จักกันในกลุ่มนักอนุรักษ์ทั่วโลก ส่วนของผลแปะก๊วยจัดเป็นผลเปลือก ผลสุกที่ร่วงลงมาจะมีกลิ่นเหม็นเหมือนจี้หมาเป็นต้องนำไปล้างและฝังให้แห้งแล้วจึงนำไปขายในราคาที่แพงคุ้มค่า

ต้นตัวเมีย

เปรียบเทียบแปะก๊วยต้นตัวผู้-ต้นตัวเมีย

ใบแปะก๊วย

ใบแปะก๊วยเปลี่ยนเป็นสีทองในฤดูใบไม้ร่วง

ภาพที่ 3. ต้นแปะก๊วย

จากเมืองปูซานรถบัสพาพวกเราขึ้นเหนือ เพื่อมุ่งสู่กรุงโซล สองข้างทางเป็นภูเขาสลับซับซ้อน สูงต่ำสลับกันไป แต่ที่น่าประทับใจคือมีสีเขียวของ ต้นไม้เต็มไปหมด หากมีที่ใดเป็นที่ราบระหว่างหุบ เขาจะเห็นแปลงปลูกไม้ผลเช่น สาลี่ แอปเปิล ท้อ บ๊วย และองุ่นบนค้ำยาวเป็นระเบียบสวยงามแต่ละ สวนมีพื้นที่กว้าง พื้นแปลงสะอาดสะอาดปราศจาก วัชพืชกรูกร้าง หากเป็นพืชล้มลุกจำพวกไม้ดอก ไม้ประดับ พืชผักแดงโม เมล่อน (แคนตาลูป) และสตรอเบอรี่ซึ่งไม่ทนอากาศหนาวเย็นและหิมะจะได้รับการปลูกอย่างประณีตใน โรงเรือน ที่ออกแบบให้ ปรับสภาพแวดล้อมได้ตามฤดูกาล หลังคาโรงเรือน เป็นพลาสติกปลูกฟลูออโรคาร์บอนที่ทนทานเป็นร้อย เมตรในพื้นที่นับพันไร่ พืชที่ปลูกในโรงเรือนเป็น พืชปลอดสารพิษโดยปริยาย รวมทั้งการปลูกข้าวก็ ต้องปลูกในโรงเรือนแต่ช่วงปลายเดือนพฤษภาคมนี้ อุณหภูมิเฉลี่ยระหว่าง 15-25 องศาเซลเซียส จะเห็น นาข้าวกลางแจ้งที่ปักดำต้นกล้าขนาดเล็กด้วยรถจักร สำหรับปักดำเป็นระเบียบสวยงามสุดลูกหูลูกตา แต่ หากเป็นฤดูหนาวในช่วงเดือนธันวาคมถึงกุมภาพันธ์ อุณหภูมิจะติดลบประมาณ -8 องศาเซลเซียส พืช กล้าหิมะต้องกลับเข้าไปอยู่ในโรงเรือนอีก

หมุนเวียนไปแบบนี้ตลอดไป นอกจากพื้นที่ทำ เกษตรกรรมแล้วยังมีโรงงานอุตสาหกรรมหลาย ประเภทหลายขนาดแทรกอยู่เป็นระยะๆ ไม่มีการ ปล່อยให้พื้นที่ว่างเปล่าโดยเด็ดขาดเพราะบ้านเมือง เขาอึดคักที่ดิน

ผักในแปลงปลูกเป็นผักอาหารหลักของคน เกาหลีทั้งประเทศ คงหนีไม่พ้นผักกาดขาวปลี หอมหัวใหญ่ หัวผักกาดขาวยักษ์และพริกชี้ฟ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งผักกาดขาวปลีและพริกชี้ฟ้าซึ่ง เป็นองค์ประกอบสำคัญของกิมจิที่เป็นอาหาร เอกลักษณะของเกาหลี ทั้งที่มีกิมจิกว่า 250 ชนิด แต่ที่ นิยมมากที่สุดคือกิมจิที่ทำมาจากผักกาดขาวปลี ที่ โรงเรียนสอนการทำกิมจิที่คณะของพวกเราได้เข้าไป เยี่ยมชมก็ได้เตรียมผักกาดขาวปลีและเครื่องปรุงร สำหรับหมักกิมจิให้พวกเราได้ฝึกทำกันอย่าง สนุกสนาน (ภาพที่ 4) จะไม่สนุกตรงที่เขาอนุญาต ให้นำกลับเมืองไทยได้เพราะแค่นำกลับถึงโรงแรมที่ พักก็กลิ่นโชยตลบไปทั้งห้องนอน ขึ้นบรรจลงไปใน กระเป๋าเดินทาง คงต้องใส่เสื้อผ้ากลิ่น กิมจิ ผักกาดขาวปลีไปอีกเป็นปี หลายคนนำลงมาถึงด้วยความ เสียหาย หลายคนตั้งใจทิ้งลงขยะที่สนามบินทั้ง ที่ทนนั่งดมกันมาทั้งวันในรถบัส

ฝึกทำกิมจิผักกาดขาวปลี

เครื่องปรุงรูกิมจิ

ภาพที่ 4. การฝึกทำกิมจิจากผักกาดขาวปลี

สองข้างถนนไฮเวย์ก่อนถึงเมืองหลวงเริ่มเห็นโรงเรือนแปลกกว่าที่ผ่านมา ไกด์บอกว่าโรงเรือนสีดำหลังคาต่างระดับหลายระดับสามารถปรับให้เปิดปิดรับแสงได้นั้นคือโรงเรือนปลูกโสม (ginseng) ที่พวกเรา มักกันเรียกกันเต็มยศว่า “โสมเกาหลี” โสมเป็นพืชที่มีคุณค่าทางการบำรุงร่างกายมานานนับพันปี เป็นพืชที่ปลูกยากโตช้า ต้องการภูมิประเทศจำเพาะ ต้องการภูมิอากาศและสภาพแวดล้อมที่จำกัดมาก ทำให้โลกนี้มีแหล่งปลูกโสมเพียง 4 ประเทศเท่านั้นคือ เกาหลี จีน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา โสมของเกาหลีมีคุณสมบัติทางสมุนไพรที่ดีที่สุด มีคุณค่าทางอาหารมากกว่าโสมจากประเทศอื่นหลายเท่าตัว โสมเกาหลีจะมีใบเพียงปีละ 1 ใบ แต่ละใบจะมีใบย่อย 5 ใบ (ภาพที่ 5) โสมที่ดีต้องมีอายุระหว่าง 4-6 ปี ก็คือมีใบ 4-6 ใบ แกนของรากโสมคือส่วนที่มีคุณค่ามากที่สุด เปลือกหุ้มรากและรากแขนงนำไปทำชาและอาหารอื่น ความร้อนแรงในเนื้อโสมจะเพิ่มขึ้นตามอายุของโสม โดยจะเริ่มมีความร้อนตั้งแต่อายุ 3 ปีขึ้นไป โสมอายุ 4 ปีจะมีสรรพคุณทางยาที่สมบูรณ์ที่สุด โสมมีฤทธิ์ในการช่วยถอนพิษออกจากเลือด มีคุณค่าอาหารถึง 39 ชนิด พื้นที่ที่ปลูกโสมไปจนครบอายุเก็บเกี่ยว 6 ปี

แล้ว จะปลูกพืชอื่นไม่ได้อีก ยกเว้นการปลูกพืชตระกูลถั่ว ทั้งนี้เนื่องจากโสมนำเอาธาตุอาหารในดินไปใช้จนหมด เมื่อปลูกถั่วจนครบ 15 ปีแล้วจึงจะย้อนกลับมาปลูกโสมได้อีก อย่างไรก็ตามผู้ปลูกจะสร้างความมั่นใจโดยการตรวจสอบคุณสมบัติของดินด้วยการปลูกสตรอเบอรี่พันธุ์หนึ่งที่ใช้ปลูกเพื่อการตรวจสอบ ใช้เวลา 3-4 เดือน หากผลของสตรอเบอรี่พันธุ์นี้มีรสหวาน แสดงว่าที่ดินแปลงนี้ปลูกโสมได้อีกแล้ว เรื่องนี้เขาว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่คิดกันขึ้นมา การปลูกโสมต้องอยู่ภายใต้การดูแลของบริษัทโสมแห่งชาติซึ่งมีอยู่ 3 แห่ง เกษตรกรจะได้รับเงินกู้เพื่อปลูกโสม เมื่อจะปลูกต้องยื่นเรื่องขอซื้อเมล็ดพันธุ์ และเมื่อเก็บเกี่ยวแล้วก็ต้องขายให้บริษัทโสมแห่งชาติเท่านั้น นอกจาก “โสมเกาหลี” ที่คุ้นเคยกันแล้วยังมี “โสมป่า” ที่มีเฉพาะที่ประเทศเกาหลีเท่านั้น มีมูลค่าประมาณ 30 ล้านบาท เป็นของบริษัทซัมซุง เรื่องสรรพคุณนั้นเหนือชั้นโสมทุกชนิด มีไว้ให้รัฐบาลมอบให้ผู้นำประเทศที่มาเยี่ยมเยือนเกาหลี เห็นความสำคัญอย่างนี้แล้วไม่ต้องคิดจะนำโสมป่าไปปลูกนอกเกาหลีเลย เพราะแค่รูปต้นโสมเกาหลีในบริษัทโสมแห่งชาติยังไม่อนุญาตให้ถ่ายรูปเลย ต้องหาจากเน็ตมาลงให้ชม

ภาพที่ 5. โสมเกาหลีติดผลสีแดงสด

ที่มา : (<http://en.wikipedia.org>)

ไม้ดอกชื่อฟ็อกโกลฟ (foxglove) แปลว่าถุงมือของหมาจิ้งจอก มีชื่อวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัยมากว่า *Digitalis purpurea* เป็นไม้ดอกที่มีดอกสวยงาม มีหลากสีให้ชื่นชมทั้งขาว ครีม ชมพู ม่วง เหลือง และแดง เรียงตัวกัน (ภาพที่ 6) อย่างสวยงามบนช่อดอกยาว พอร์มดอกสวย กลีบดอกแข็งเหมือนดอกไม้ปลอมที่ทางร้านอาหารสวนสมุนไพรปลูกไว้ อวดลูกค้าที่มาชิมอาหารที่เป็นดอกไม้สด ดูเหมือนว่าลูกค้าจะมีความสุขกับการชื่นชมความสวยงามของดอกไม้มากกว่าการกินดอกไม้สดที่สวยงามหลากสี

ที่เขาจัดไว้ในงานอย่างสวยงาม ฟ็อกโกลฟที่คอยอย่างขางก็สวยไม่แพ้ที่เกาหลี

ดอกสายน้ำผึ้ง (ภาพที่ 7) ไม้เลื้อยที่คุ้นเคยในบ้านเรา กลีบดอกสีเหมือนน้ำผึ้ง ดอกหอม พอร์มสวย แต่ที่พบที่เกาหลีนั้นดอกดกมากและสีชมพู เหลือบแดงสวยงาม น่าจะเป็นแหล่งที่อากาศเหมาะสมคือหนาวเย็น จากชื่อวิทยาศาสตร์ก็พอจะรู้ว่ามาจากญี่ปุ่นคือ *Lonicera japonica* ชื่อสามัญว่า honeysuckle ก็คล้ายกับชื่อไทย

ฟ็อกโกลฟ

ต้นฟ็อกโกลฟสูงกว่าคน

ภาพที่ 6. ฟ็อกโกลฟ

ดอกสายน้ำผึ้งสีชมพูแดง

สายน้ำผึ้งสีชมพูแดงดอกดกมาก

ภาพที่ 7. ดอกสายน้ำผึ้ง

ดอกอะไรที่ให้กิน? ร้านอาหารสมุนไพรที่กล่าวถึงจัดสำรับเป็นชุดให้แต่ละคนในภาชนะสะอาดสีขาวจานหนึ่งเป็นข้าวสวยมีต้นกล้าของผักหลายชนิดได้แก่ ผักกาดขาว กะหล่ำปลีสีแดง แรดิช ยอดถั่วลันเตา มีมะเขือเทศเนื้อหนาแบบมาสองซัน (ภาพที่ 8) อีกซามเป็นน้ำสมุนไพรใสแจ้วมีผักกาดหัวสองซันจมอยู่ข้างล่างและลอยดอกไม้ให้กินได้สี่สวยมาสามชนิดได้แก่ ดอกเนสเตอเดียม ดอกเทียนฝรั่ง ดอกหน้าแมว (คนอังกฤษเขากินดอกเนสเตอเดียมในสลัดมานานแล้ว ส่วนยอดอ่อนและเมล็ดของเนสเตอเดียมนั้นสามารถคองด้วยน้ำส้มไว้กินได้) อีกซามเป็นน้ำข้าวย่ำลิซาซั่ม

ไม้อสวยอีกชนิดหนึ่งที่ไม่ว่าจะพบที่เมืองไหนก็สะดุดตาผู้พบเห็นคือคลิเวีย (Clivia) (ภาพที่ 9) เป็นไม้อหัวที่ราคาแพงมาก ปลูกที่โครงการหลวงคอยอินทนนท์ก็สวยไม่แพ้กัน ไม้อดอกชนิดอื่นที่พบ เช่น กุหลาบเลื้อยดอกดกอย่างไม่น่าเชื่อ (ภาพที่ 10) หน้าแมว (pansy หรือ viola) (ภาพที่ 11) ที่พบบ่อยมากมักปลูกอย่างหนาแน่นในกระถางใหญ่ที่มีรูปร่างสวยงาม นอกจากนี้ยังมีดอกไม้ให้กินอีกหลายชนิดทั้งที่เป็นไม้อดอกไม้อผลและการใช้ประโยชน์ (ภาพที่ 12- 55) เชื่อว่าคงเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจ

ต้นกล้าผักหลายชนิดและมะเขือเทศ

ดอกไม้ให้กินลอยนำมาให้กิน

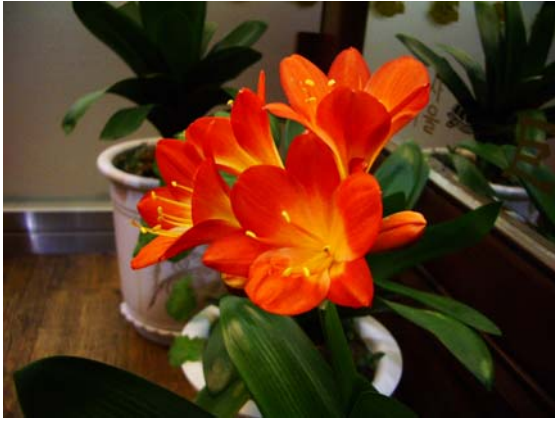
ข้าวย่ำต้นกล้าผักแล้วโรยด้วยดอกไม้

ดอกเนสเตอเดียม หน้าแมว และเจอร์ราเนียม

ภาพที่ 8. ข้าวย่ำดอกไม้

คลีเวีย

คลีเวียสูงเพียงฟุตเดียว

ภาพที่ 9. คลีเวีย

ภาพที่ 10. หน้าแมวหรือไวโอล่า

ภาพที่ 11. สตาร์จัสติน

ภาพที่ 12. ป๊อปปี้

กุหลาบงามในกระถางสวย

กุหลาบสวยดอกคด

กุหลาบแดงในมหาวิทยาลัยขอนแก่น

กุหลาบเลื้อยดอกคดหน้าบ้าน

ภาพที่ 13. กุหลาบกลีบหนา

ภาพที่ 14. เก๊กฮวย

ภาพที่ 15. กระบองเพชร

ภาพที่ 16. ไวเจล่า (Weigela)

ภาพที่ 17. วิสเทอเรีย (Wisteria)

ภาพที่ 18. เดซี่ (Daisy)

ภาพที่ 19. Bellflower (Campanula)

ภาพที่ 20. Bleeding heart

ภาพที่ 21. ดอกมันฝรั่งเลื้อย

ภาพที่ 22. ซีดัม (กุหลาบหิน)

ภาพที่ 23. ไม้สวยแดงสด

ภาพที่ 24. ไม้สวยม่วงขาว

ภาพที่ 25. เจอราเนียม

ภาพที่ 26. สตรอเบอรี่ป่า

ภาพที่ 27. กุ้งขาว (Shrimp plant)

อาซาเลีย

อาซาเลียหลากสี

อาซาเลียดอกดก

ภาพที่ 28. อาซาเลีย (โรโดเดนดรอน)

ฟูเซีย

ฟูเซียดอกซ้อน

ภาพที่ 29. ฟูเซีย

ภาพที่ 30. สนหางสิงห์ฟอร์มสวย

ภาพที่ 31. ต้นยี่เข่งคล้ายต้นตะแบก

ภาพที่ 32. ไม้เลื้อยสีสวย

ภาพที่ 33. ผลอ่อนแอปเปิล

ภาพที่ 34. บานชื่นแดงไล่เหลือง

ภาพที่ 35. วัสดุรับน้ำและปุ๋ยที่โคนต้น

ภาพที่ 36. ไม้ตัดแต่งหน้ามหาวิทยาลัยขอนแก่น

ภาพที่ 37. ผล (Cone) ของสนแปง

ภาพที่ 38. กล้วยไม้ฟาแลนแสดงความคิดเห็น

ภาพที่ 39. ดอกเซี่ย (Deutzia)

ภาพที่ 40. ไวท์เลส(Whitelace)

ภาพที่ 41. ไวท์เลสญาติฟักซี่

ภาพที่ 42. ไอริสสีฟ้า

ภาพที่ 43. เฟื่องฟ้าหายากในเกาหลี

ภาพที่ 44. ด็อกวูด (Dogwood)

ภาพที่ 45. เมล่อน (แคนตาลูป) ผลเล็กแต่อร่อย

ภาพที่ 46. แดงโม (ผลละสามร้อยบาท)

ภาพที่ 47. สตรอเบอร์รี่

ภาพที่ 48. ดอกไม้จีนริมทางเท้า

ภาพที่ 49. ผลสุกแดงของซากุระ

แปลงปลูกสาดี

ใบและผลอ่อน

ภาพที่ 50. สาดี (Pear)

ภาพที่ 51. ลิวเซีย (Leuzea) เป็นญาติกับดาวกระจาย

ภาพที่ 52. ร้านขายต้นไม้มุงตึกในกรุงโซล

ภาพที่ 53. ไม้กระถางสวยราคาสูงทุกต้น

ภาพที่ 54. ซิลเวอร์เบลล์ (Silverbell)

ภาพที่ 55. ไทรโจ้วโจดในกระถาง